

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

לח א מיי פ"ח מהל'
מלך הלכה יח א"ח
סמן מסט נבג"ה:
לו ב מיי פ"ג מהל'
שענת עשור הלכה י'
טו"ש"ע א"ח ס"ח מיי סוף
פ:
לו ג שס סוף ג:
לח ד מיי"ש שס טו"ש"ע שס
סוף פ:
הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה ראו
וכי ומי בהם ולא שימנה
בהם:

רבינו הגאון

ופרקין גדי מקולס אפילו
בסתמא שלא יזכיר לפסח
אטור, אבל בשר שאינו
מקולס ראשו על כרעיו
ועל קרבו, אם הוכיז עליו
לפסח אטור, סתמא מותר.
אמר ר' פפא ודוקא בשר
כי האי גונא אטור, אבל
חטים ואפילו אומר חטים
הללו לפסח מותרין, מ"ט
חטים דמיטרון לפסח
קאמר. איכא דמתני להא
דרבי יוסי הכי, א"ר שמעון
הנהיג תרדום איש רומי
לאכול כו'. ואתקפנין
בשלמא למאן דמתני לה
כרבי יוסי, הישר ר' יוסי
בבא היא גונא, אלא למאן
דמתני לה כו' שמעון מי
חייש ר' שמעון כי האי
גונא, והתני בסוף מנחות
הרי עלי מנחה מן
השעורים יביא מן החטים,
קמח יביא מן הסלת כו',
עד רבי שמעון פוטרי שלא
התנדב כדרך המתנדבין.
הנה מי שאומר כגון זה
בשר והל לפסח לא חייש
ליה דהא אין אדם מתנדב
בשר לקרבן. ולר' יוסי מי
ניחא, והאמר רבא רבי
שמעון בשעת רבי יוסי
דסבר בגמר דבריו אדם
מתפיס אמרה, דתני הרי זו
תמורת עולה תמורת
שלימים, הרי זו תמורת
עולה דרבי רבי מאיר. אמר
רבי יוסי אם לא נתבונן
מתחלה א"פ"ש שאי אפשר
לקרות שני שמות כאחד
דבריו קיימין. ואוקמנא
לרבי יוסי דאמר אף בגמר
דבריו אדם נתפס. לאו
מדברי שמעון סבר לה כו',
יוסי ר' יוסי נמי וכו'.
ואסיקנא תרדום איש רומי
הכח היה ומטיל מלאי
בכיס תלמידי חכמים היה.
מנחה מקום שנהגו
להדליק ביום הכפורים, מי
שאמר להדליק בשר שאם
יהיה הבית אפל ישמש
מטתו, לפיכך דיליק
להתרחק מן העבירה, ומי
שאמר לא דיליק סבר אין
היצר מאתה אלא לדבר
שהעין רואה, לפיכך לא
דיליק, שכיין שלא יראה
לא יתאוו ושניהם לטובה
נתכוונו. פירוש דבר אחר
תשמיש המטה. אבל
מדליקין בסוגיאקות
ובבית המים אמר רב
יהודה אמר שמואל אין
מברכין על האור אלא
במוצאי שבתות היאיל
ותחלת ברייתו הוא, אמר
ליה יישר, וכן אמר רבי אבא
יוחנן, אמר ליה רבי אבא
לעולא ודאי דאמרייתו
משמא דרבי יוחנן אין
מברכין על האור אלא
במוצאי שבתות. אהדר אמר

רבי שמעון בשיטת רבי יוסי אמרה דאמר אף בגמר דבריו וכו'.
אע"ג דלר' יוסי חייני תרוייהו היינו משום דמרי מילי קאמר
ואינם פירושו זה לזה אצל הכה מן השעורים הוא פ"י מה שאמר הרי
עלי מנחה^א וכיון דלף בגמר דבריו אדם נתפס מצטלים להא דאמר
במתלה הרי עלי מנחה ופ"י אס אמר
אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא
הייתי נודר כך אלא כך דהיינו טעמא
דרבנן דאליס להו לשון ראשון ולא הוי
נדר ופתחו עמו כי אמר אילו הייתי
יודע כו' כדאמרין בזמנמות והסכים
(מנחות קג.)^ב: **מדה** ראו הנחיה מישאל^א
ועזריה. פ"ה מה ראו שלא לדרשו ומי
צתה ולא שימנה צה וקשה להא
צפרהסיא הוה ומסקינן צסנהדרין
(דף עז. ד.) דלכולי עלמא צפרהסיא חייב
למסור עלמו אפילו אמנזה קלה
ומפ"ט"ת דללס זה שעשה נבוכדנצר
לאו ע"ז הוה אלא אינדטרא
שעשה לכבוד עלמו ולכן קאמר מה
ראו וכן משמע מדמתיב לאלהך לית
אנחלא פלחין ולללס דבגזל לא נסגוד
משמע דללהא דדידה וללמא תרי מילי
נינהו ואתי נמי שפיר הא דאמרין
בלאו נערות (כתובות לג.) אלמלי נגדו
לנחניה מישאל ועזריה פלחו לללמא
ואי ע"ז הוה ח"ו שהיו משתמחים
לו^ג ומיהו לשון פלחו לא אחי שפיר ט"ז
ור"י מפרש מה ראו שלא צרחו שהרי
קודם שצטעא היו יכולים לצרות כמו
שעשה דינאל כדאמר בחלק (סנהדרין
ג.)^ד ה"י צצותה ענה^ה: **אין** מברכין
ע"י האור אלא במוצאי שבת. הקשה
ה"ר יוסף למה אין מצרכין בכל שעה
הזה הגענו ממנו דאסור ליהנות מן העולם
הזה בלא צרכה ומיך דה"מ כשגופו
נהגה^ו אצל שאר הנאה לא^ז ואף על
גב דמצרכין על אור השמש בכל יום^ח
היינו משום שמתחדש בכל יום^ט:
אלה

יום הכפורים מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ומדליקין
בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים ועל גבי החוליים: **גמ'**
תנא ^א בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהן לדבר אחד
נתכוונו אמר רב יהושע דרש רבא ^ב ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ
^ג וגו' בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו אלא
לדבר אחד אמר רב יהודה אמר שמואל אין מברכין על האור אלא במוצאי
שבת היאיל ותחלת ברייתו הוא אמר ליה ההוא סבא ואיתימא רבה בר בר
חנה ^ד יישר וכן אמר רבי יוחנן עולא הוה רכיב חמרא ואזיל והוה שקיל
ואזיל רבי אבא מימיניה ורבה בר בר חנה משמאליה אמר ליה רבי אבא
לעולא ודאי דאמרייתו משמיה דרבי יוחנן אין מברכין על האור אלא במוצאי
שבת היאיל ותחלת ברייתו הוא הדר עולא הוא ביה ברבה בר בר חנה
בישות א"ל אנא לאו אהא אמרי אלא אהא אמרי דתני תנא קמיה דרבי יוחנן
ר"ש בן אלעזר אומר יום הכפורים שחל להיות בשבת אף במקום שאמרו
שלא להדליק מדליקין מפני כבוד השבת ועני רבי יוחנן בתריה וחכמים
אוסרים א"ל עדיא תהא קרי עליה רב יוסף ^ה מים עמוקים עצה בלב איש

פסק קאמר: גברא רבה הוה. ומפני כבודו לא גזרו עליו נדוי: או צעל אגרופין. ומפני היראה: ועוד זו דרש. אלמא גברא רבה הוה:
מה ראו. שלא לדרשו (ה) ומי צהין ולא שימנה צה: **בצל החממה**. במתילת החממה
יכנס זה שהנהגו מנכסיו: **מתני'** מקום שנהגו להדליק את הכרובים. אמת
והאומרין שלא להדליק לא נתכוונו אלא לצרכה עולא דלדבר אחד להפריש עלמו
ממשכני אשה האומרין להדליק משום דלחין אדם משמש מטתו לאור
הנר והאומרין שלא להדליק סוצרים כשהנר דולק רואה את אשתו ומתאוה לה: יישר.
שפיר קאמרת. לה: יישר. שפיר קאמרת. לה: יישר. שפיר קאמרת. לה: יישר.
ודאי דאמריטו כו'. אמת הדבר ששמעתי עליכם שאתם אומרין משמיה דר' יוחנן הכי:
הדר עולא הוא ציה צרכה בר בר חנה צישום.
נקתכל צו צפניס וועפות כלומר אתה אמרת צשס רבי יוחנן והוא לא אמר כן אלא
אף צמוצאי יוה"כ מצרכין עליו היאיל ודבר חדש
הוא שנאסר צו כל היסוד ועכשיו נהנה ממנו: **אנא אהא אמרי** להו. משמיה דרבי
יוחנן דענה אחר התנא ותכמים אוסרין להדליק את
הנר אף ציוס הכפורים שחל להיות צשצת עד מוצאי שבת ולא הזכרתי שמו של ר'
יוחנן על אור צמוצאי שבת אלא צו והס סוצרים
שעל דבר צרכת האור הזכרתי שמו: **עדיא תהא**. זאת תהיה. צו אני מודה
שאמרת רבי יוחנן: (ז) **זה עולא**. שהצין מדבריו של רבה בר
בר חנה טעות וחזא ציה צישות וסתם דבריו שלא אמר לו כלום והיינו
ענה צבל איש דנקיט ליה בצציה ולא אמר לו למה אמרת כך:
ואיש

קרוב להאכיל את ישראל קדשים בחוץ
מקולם אין שאין מקולם לא אמרי מקולם אלא
שנא אמר לא שנא לא אמר שאינו מקולם
פירש אין לא פירש לא רב אחא מתני לה
להא מתני^א כו' שמעון מתקיף לה רב ששת
בשלמא למאן דתני לה כרבי יוסי ניהא אלא
למאן דמתני כו' שמעון מי ניהא^ב והתנן רבי
שמעון פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים
אמר ליה רבינא לרב אישי ומאן דמתני לה
כו' יוסי מי ניהא והאמר רבא^ג רבי שמעון
בשיטת רבי יוסי אמרה דאמר^ד אף בגמר
דבריו אדם נתפס מאי לאו מדרבי שמעון
סבר לה כו' יוסי רבי יוסי נמי סבר לה כרבי
שמעון לא רבי שמעון סבר לה כו' יוסי ולא
רבי יוסי סבר לה כו' שמעון איבעיא להו
תודום איש רומי גברא רבה הוה או בעל
אגרופין הוה ת"ש עוד זו דרש תודום איש
רומי מה ראו הנחיה מישאל ועזריה שמסרו
[עצמן] על קדושת השם לכבשן האש גשאו
קל וחומר בעצמן מצפרדעים ומה צפרדעים
שאינן מצויות על קדושת השם כתיב בהו^ה ובאו
[ועלו] בביתך [וגו'] ובתנורך ובמשארותיך
אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר
בשעה שהתנור חם אנו שמצויות על קדושת
השם על אחת כמה וכמה רבי יוסי בר אבין
אמר מטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים
היה דאמר ר' יוחנן כל^ו המטיל מלאי לכיס
תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של
מעלה שנא'^ז כי בצל החממה בצל הכסף:
מתני' במקום שנהגו להדליק את הנר בלילי

(א) צ"ל בר"ש, (ב) מנחות
ק"ט מ"ד ט. [פרכין כו.],
(ג) [מנחות ק"ג.], (ד) [פרכין
ע"י: ט. מ"ד ט.], (ה) ע"י
שבת ס"ב. ומכונות קול:
(ו) [מוספתא פ"ג י"א],
(ז) [שבת ס"ג. ופ"ג ו"ז]
יישר וכו' צנכרות מצ:
ושבת ס"ג. שיעות מ.
מה: חולין י': ע"ה: יישר
צ"י ויודין, (ח) [ויקרא
י"ז. ט.] ש"יך דף ג'
ע"ה: (י) שהצין מדבריו של
רבי אבא צב"ב"מ טעות
פלגי רש"י (ט) [וש"י ח"ס]
מכונות לג: ד"ה אילמלי
ומוס' ע"ז ג. ד"ה שלא.

תורה אור השלם

1. וְיִרְחֹץ הַיָּדַיִם
צִפְרָדַיִם וְיִגְלוּ וּבָאוּ
בְּיַדְךָ וּבְיַדְךָ מִשִּׁבְבְּךָ
וְיָגַל מִשְׁתָּךְ וּבְיַדְךָ
וּבְעַמְּךָ
וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ:
2. כִּי בִצֶל הַחֲמֻמָּה
בְּצֶל הַבֶּקֶס וְיִרְחֹץ דַּעַת
הַחֲבֻמָּה תִתִּיחַ בְּעֵלְיָךְ.
3. וְעַמְּךָ בְּלֶמַע צִדִּיקִים
לְעֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ צִדְקָה
מִשְׁעֵי מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ
לְהַתְקַדָּשׁ: מִשְׁעֵי טו כֹּחַ
מִיָּם עֲמֻקִּים עֲצֵה בְּלֶב
אִישׁ וְאִישׁ בְּתוֹכָהּ
מְשַׁלֵּי כ כ

מוסף רש"י

קרוב להאכיל את
ישראל קדשים בחוץ.
והפי שגלו ליה שאתה
מאכיל את ישראל אמר
קדשים היאיל אמר
הוקדשו לפסח (ביצה כג.)
אף בגמר דבריו אדם
נתפס. כלומר מתלה דבריו
של אדם וסופן כפיול עמו
ומפני מתקיימן
(לקטו ט.) דלא אולעין כמר
לשון ראשון לחויה ולא
כמר לחויה לחויה אלא
כמר כולא (נחוחות קג.)
המטיל מלאי לכיס.
מעט ומלאי שנתפס בהן
לנחית שכן (שבת טו.)
ודאי דאמרייתו. לשון
שאלה הוא. אמת הוא
ששמעתי שאתם אומרין
דבר זה על מיתה (כתובות
טו.).

מוסף תוספות

א. ובאילו אמר הרי עלי
מן השעורין מנחה ולא
תרי מילי קאמר. מוס'
שלק"ב. אבל ר' יוסי דלא
מחשיב ליה לשון ראשון
הכא נמי לא מחשיב ליה
לענין הכי אלא הי"ק הרי
עלי מנחה מן השעורין אם
יכול לחול יחול ואם לאו
לא יחול. שם ג. ולא היה
התלמוד אומר כן על
צדיקים כאלו. מוס'
ה"ש. ד. דלשון זה לא
שיבא אלא בע"ז. מוס'
שלק"ג. ה. אלא שפסרו
הכינו עצמם לקדושת
יוצרים ק"ו מצפרדעים.
ו. בדבריהם הנכנסים
לגוף. ח' ה"ק"ו. ז. וריח
נמי נכנס לגוף הוא. שם.
ח. [ו]ברכת השבת הוא.
ט. אבל תשמישו של
אור ואורו משתמשין בו
ביום בלילה לפיכך אין
לברך עליו בכל לילה,
וכענין שאמרו בברכת השבח שאין מברכין אותן אלא לפרקים, שהרואה את הים הגדול אינו מברך אלא בשעמד לו יום ולא
ראוהו וכו', אלא במוצ"ש מפני שתחילת ברייתו הוא, ראוי לברך עליו וכו', שם.

ותוב עדה סוראה כלן ענין אחד הן, וכיון שדחו
שמועה זו, כלומר אינה הלכה, כמאן סבירא, כי הוה דאמרן משום ר' אלעזר מברכין על האור במוצאי שבתות ובמוצאי יום הכפורים וכן עמא דבר.

(א) [בכרת מה. וע"ז].
 (ב) אבות פ"ה מ"ז [ע"פ].
 מילתא בשלח סוף פ"ה.
 (ג) מדרש לט; ד. (ד) [במ"א].
 (ה) [בכרת מה. חולין
 וטעון]. (ו) [בכרת מה. חולין
 קל: ד]. (ז) וע"ז מ"ז חולין
 קל: ד"ה דורשי ממוות
 מ"ש בשם הערוך. (ח) כ"ג
 קטו: ח. (ט) [שם אמת רבה
 וע"ז שם כפי' הרשב"א].
 (ט) [שם אמת רבה].
 (י) [אבות פ"ה וע"ז מה
 טע"ט]. (יא) [האור וטעמי
 כפי' עליון]. (יב) [בכרת
 עירובין ע"ז]. (יג) [בכרות
 מט: י].

תורה אור השלם

1. ?? קנני ראשית דרבנן
 קדם פספג'יו מאז:
 משלי ח כב
2. בטרם הרים ידו
 ותחולל ארץ ותבל
 ומעולם עד עולם אמה
 אלו:
 תהלים צ ב
3. [משב אגוש עד דבא
 ותאמר שובו בני אדם:
 תהלים צ ג
4. וישע ?? אלהים גן
 בעדן מקדם וישם שם
 את האדם אשר יקרא:
 בראשית ב ה
5. כי ערוך מאתמול
 תפתח גם היא לפלך
 הרוך העמיק הרוב
 מדרתה אש וצעים
 הדרבה נשמת ?? כנחל
 גפרית בפרך קרה:
 ישעיהו לו לג
6. כסא כבוד מרום
 מראשון מקום מקדשנו:
 ירמיהו יב יב
7. קניי שמו לעולם לפני
 שמוש ינון שמו והקברו
 בו כל גוים יאשרוהו:
 תהלים עז ז
8. והצאו וראו בפגרי
 האנשים הפושעים בי כי
 תולקעם לא תמות
 ואשם לא תהבד והיו
 וקראו לקב בשר:
 ישעיהו סו כד
9. וקרא אלהים את כל
 אשר עשה והנה טוב
 מאד ויהי ערב ויהי בקר
 יום הששי:
 בראשית א לא
10. ואלה בני צבעון
 ואיה וצנה הוא צנה
 אשר מקצא אמת והמים
 בנדר בררתו את
 החמרים לצבעון אביו:
 בראשית לו כד
11. אלה בני שעיר
 וע"ז יעשו הארץ ויוצן
 ושוכל וצבעון וצנה:
 בראשית לו כ

מוסף רש"י

דורשי חמורות. קשרים
 סוממים הכלולים במורה
 (בכרות כד.). שבא צבעון
 על אמו והוליד ממנה
 ענה. נמצא שהוא אחיו
 וינו (רשב"ם ב"ב קסו).
 ומנו רבה. רבה נמי טוב
 שטר מלכה והלכתא נמי
 טומיא (רשב"ם שם וע"ז
 גיטין עז).

מוסף תוספות

א. דילמא הא דחשיב ענה
 עם בני שעיר היינו משום
 דבני בנים הרי הם כבנים
 ולעולם הזה בן צבעון
 מאשתו ולא מאמו. מוס'
 ר"פ. ב. דאלה בני שעיר
 דחשיב ענה היינו משום
 אשתו של שעיר קרי להו
 בני שעיר. מוס' שאקן.

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

גד.

ואיש תבונה ידלנה. הבין מה היה בלבו של עולא שהיה מסתכל בו: **ואינהו כמאן סברו.** עולא ורבה שלא ראו להודות לדברי רבי אבא: **עמא דבר.** נהג: **באור ששנה.** שהיה בשנת שלדק היום ומכל מקום ממלאכת עבירה שנת שלדק דהיתר כגון של חיה ושל חולה או נר הדולק מערב יום הכפורים מזכרין אף צמולאי יום הכפורים דההיא צרכה משום דדבר חידוש הוא לו שלא נהנה מן האור היום: **באור היולא מהעלים.** דנצרה עכשיו אין מזכרין עליו צמולאי יו"כ אלא צמולאי שנת שאף הוא תחילת צריית אור:

א"ר בני שעיר החורו וכו' **מלמד שבא צבעון על אמו.** תימה דזיש נחלין (כ"ג קטו): מוכח מהאי קרא דזני צניס כניס וא"כ מנלן שצא על אמו ועוד לא מנלנו בכל המורה שיקרא לזן אשתו זנו והכא אמר לדהי קרי ליה זנו לפי שזולד מאשתו ו"ל דקרי ליה זנו לפי שהיה זן זנו כדאמרין זיש נחלין והכא דייק שצא על אמו מדלל כתיב איה שהיה כמו כן זן לצעון ולא כתיב אלא ענה לחודה ש"מ לפי שהיה נמי זן אשתו של שעיר כתיב קרא הכא עס שאר בני שעיר: אין

ואיש תבונה ידלנה מיום עמוקים עצה בלב איש זה עולא ואיש תבונה ידלנה זה רבה בר בר חנה ואינהו כמאן סברוה כי הא דאמר ר' בנימין בר יפת אמר רבי יוחנן "מברכין על האור בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכפורים וכן" עמא דבר מיתבי אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת והואיל ותחילת ברייתו הוא וכיון שרואה מברך מיד רבי יהודה אומר סודרן על הכוס ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יהודה לא קשיא כאן באור ששבת כאן באור היוצא מן העצים ומן האבנים תני חדא באור היוצא מן העצים ומן האבנים מברכין עליו ותני חדא אין מברכין עליו לא קשיא כאן במוצאי שבת כאן

במוצאי יום הכפורים רבי מפורן רבי חייא מכנסן אמר רבי יצחק בר אבדימי אע"פ שרבי מפורן חוזר וסודרן על הכוס כדי להוציא בניו ובני ביתו ואור במוצאי שבת איברי והא תניא עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות אלו הן באר והמן וקשת כתב ומכתב והלוחות וקברו של משה ומערה שעמד בו משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים רבי נחמיה אומר משום אביו אף האור והפרד ר' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והשמיר רבי יהודה אומר אף הצבת הוא היה אומר צבתא בצבתא מתעבדא וצבתא קמייחא מאן עבד הא לאי בריה בידי שמים היא אמר ליה אפשר יעשה בדפוס ויקבענה כיון הא לאי בריה בידי אדם היא לא קשיא הא באור דידן הא באור דגיהנם אור דידן במוצאי שבת אור דגיהנם בערב שבת איברי והא תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב יה' קנני ראשית דרכו תשובה דכתיב בטרם הרים יולדו וכתוב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם גן עדן דכתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם גיהנם דכתיב כי ערוך מאתמול תפתח כסא הכבוד ובית המקדש דכתיב כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו שמו של משיח דכתיב יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו אמרי חללה הוא הנברא קודם שנברא העולם ואור דידיה בערב שבת ואור דידיה בערב שבת איברי והתניא רבי יוסי אומר אור שברא הקב"ה בשני בשבת אין לו כבייה לעולם שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ואמר רבי בנאה בריה דרבי עולא מפני מה לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של גיהנם ואמר רבי אלעזר אע"פ שלא נאמר בו כי טוב חזר וכללו בששי שנאמר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קודם שנברא העולם ואור דידיה בשני בשבת ואור דידן במחשבה עלה ליבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת דתניא ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות והרכיב זו בזו ויצא מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומר פרד בימי ענה היה שנאמר הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר דורשי חמורות היו אומרים ענה פסול היה לפיכך הביא פסול לעולם שנאמר אלה בני שעיר החורו וכתוב אלה בני צבעון ואיה וענה אלא מלמד שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה ודילמא תרי ענה הוו אמר רבא אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו שמואל איכא דאמרי אמר ר"פ אמינא מילתא דשבור מלכא לא אמרה ומנו רבא אמר קרא הוא ענה הוא ענה דמעיקרא תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן באר ומן וקשת הכתב והמכתב והלוחות קברו של משה ומערה שעמד בה משה ואליהו פתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ויש אומרים אף המזיקין ויש אומרים אף בגדו

רבה שבור מלכא משום דבקי היה דיניין והלכתא כותיה דיניין כדן היולא מפי המלך שמתקיים ושבור מלך פרסיים היה צימי רבא: 174

עין משפט נר מצוה

לש א מיי פכיע מהל
 שנת הל' כד סמנ
 עשין טט טוש"ש אר"ח טי
 רלח סעף א וקי' מרכ
 ס"ד: [נר אלפס בכרת
 פ"ח דף מג:].
 ב ב ג מיי' עס הל' כו
 טוש"ש עס ס"י רלח
 סעף ח:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ראשית דרכו
 בו' באש שחורה ע"ג
 לבנה. ע"י נצטי"ש ע"ר
 השירים כפסוקי קמולו
 תלמלס שמורות כעוד:

לעזי רש"י

טניל"ש. י"ג.

רבינו הגנאל

ואותבין עלייהו הא דתניא
 אין מברכין על האור אלא
 במוצאי שבתות הואיל
 ותחילת ברייתו הוא, וכיון
 שרואה מברך עליו מיד,
 ר' יהודה אומר סודרן על
 הכוס, ואמר ר' יוחנן הלכה
 כר' יהודה. ופירקין לא
 קשיא, הא דתניא אין
 מברכין על האור אלא
 במוצאי שבת ולא ביום
 הכפורים באור היוצא מן
 העצים ומן האבנים, והא
 דאמר משמיה דר' אלעזר
 מברכין באור היוצא מן
 באור ששבת. ופירש רב
 נחמן בר יצחק כוואל
 דברים שבין ביש וביה
 בסעודה, באור ששבת
 ממלאכת עבודה. תניא נמי
 הכי עשית שתיחה
 דולקת ותולכת בשבת
 כולה, במוצאי שבת
 מברכין עליה. ואקשינן
 ואור במוצאי שבת איברי,
 והתניא אלו דברים
 שנבראו בערב שבת בין
 השמשות, באר שתיחה
 מהלכת עם ישראל, ומן
 שירד להם, וקשת דכתיב
 את קשתו נתתי בענן, כתב
 מכתב, פירוש כתב, וורת
 האותיות. מכתב צירוף
 האותיות להיות תיבה
 להקרות במילה. ו"א
 כתב, אלו כ"ב אותיות
 כתב הקודש שאנו כותבין
 בו ומשמשיין בו. במכתב
 הוא נקרא שטרטגנה שרואה
 ונקרא מכל צד מארבעה
 צדין, והוא הכתוב על
 הלוחות, והוא שפירש
 הכתב והמכתב מכתב
 אלהים הוא חרות על
 הלוחות. ולוחות כמשמין.
 וקבר משה רבינו, ומערה
 שהיא נקריה הגור שעמד
 בה משה רבינו ואליהו
 זכור לטוב. ופתיחת פי
 האתון בלע"ס, ופתיחת פי
 הארץ לבלוע קרח. ור'
 יאשיה אמר אף האיל
 הנאות בסבך, והשמיר
 שבו בנה שלמה את בית
 המקדש. ר' נחמיה אומר
 משום אביו אף האור ופרד,
 ר' יהודה אומר אף הצבת.
 קנני מיהא ר' נחמיה אומר
 דאור בין השמשות נברא.
 ופירקין האי אור דגיהנם
 הוא, אבל אור דידן
 במוצאי שבת איברי.
 ואקשינן איני והא גיהנם
 אחד משבעה דברים
 שנבראו קודם בריאת
 העולם הוא, ואילו הן תורה
 ותשובה גן עדן וגיהנם
 כסא הכבוד ובית המקדש
 ושמו של משיח. ופירקין

עם בני שעיר בשבת, אור דידן עלה
 במחשבה להבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי שבת. ר' יוסי אומר שני דברים עלו במחשבה ליבראות בערב שבת ובמוצאי שבת נתן הקב"ה בינה באדם מעין מעלה, והביא שתי אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור, והביא מין סוס ומין חמורה והרכיב זו על זו ויצא מהן פרד וכו'. מ"ד עשרה דברים נביאו בערב שבת בין השמשות, ואלו הן מן ובאר וכו'. ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיה ופרחיה ובגדו של אדם הראשון והמזיקין.

